

Tsunami, tragedie en gelijkheid

Johan ten Berg

Er was veel media-aandacht voor Mauro en Dennis – en uiteindelijk kregen zij een verblijfsvergunning. Maar hoe zat het met Patricio en Yossef? Hadden zij last van ‘compassion fatigue’, ofwel mediamoeheid, waardoor hun zaak niet de publieke aandacht kreeg die zij misschien verdiende? Leidt mediadruk tot een voorkeursbehandeling? Het zijn ongemakkelijke vragen.

De veronderstelling dat de invloed van media op het vreemdelingenbeleid significant zou zijn, was voor het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het Ministerie van Veiligheid en Justitie aanleiding om onderzoek te doen naar de relatie tussen beeldvorming en vreemdelingenbeleid. Het rapport Tsunami of tragedie? verscheen anderhalf jaar geleden maar kreeg weinig aandacht in de media. Ten onrechte want de bevindingen zijn zeer interessant omdat het laat zien hoe de discussie over het vreemdelingenbeleid niet alleen in de rechtszaal en de politiek maar ook in de media wordt gevoerd.

Maatschappelijke organisaties en politici proberen regelmatig via framing mediaberichtgeving te beïnvloeden. In het bedreigingsframe worden migranten met gebruik van water-vloedmetaforen neergezet als een ‘tsunami’ die Europa overspoelt. Critici van immigratiebeperking spreken met oorlogsmetaforen van ‘Fort Europa’ dat de poorten ophaalt voor vluchtelingen. Voorstanders van een ruimhartiger vreemdelingenbeleid zetten het human-interestframe en personificatie in om het beleid te beïnvloeden. Vaak gaat het dan om een individuele casus waarin de discretionaire bevoegdheid zou moeten worden gebruikt. Dan komt ook het ‘bestuurlijk frame’ om de hoek: de overheid moet alle individuele gevallen gelijk behandelen. ‘Discretionair wil niet zeggen willekeurig’, zei minister Leers in een debat over Mauro.

Het WODC concludeert dat media-aandacht voor gepersonifieerde casus vaak de menselijke maat op de politieke en beleidsagenda plaatst en daarmee een belangrijke democratische functie vervult. Niettemin vraagt het uitoefenen van de discretionaire bevoegdheid om uitleg van het bestuursorgaan, om het gelijkheidsbeginsel en het verbod op willekeur te waarborgen. In dit themanummer over gelijke behandeling van migranten is er daarom ook aandacht voor het debat dat op dit moment in de rechtszaal gevoerd wordt over de vraag of toepassing van de discretionaire bevoegdheid tot willekeur heeft geleid. Daarmee is het laatste woord niet aan de media maar aan de rechter – een geruststellende gedachte.

In dit themanummer komen minstens tien andere facetten van gelijke behandeling van migranten aan de orde, voorafgegaan door een uitvoerige inleiding van Kees Groenendijk.